

Małgorzata Praczyk-Jędrzejczak

Rekord zasobu dla wydawnictw zwartych w systemie HORIZON i jego wykorzystanie w Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu

Biblioteka 7 (16), 107-120

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

REKORD ZASOBU DLA WYDAWNICTW ZWARTYCH W SYSTEMIE HORIZON I JEGO WYKORZYSTANIE W BIBLIOTECIE UNIWERSYTECKIEJ W POZNANIU

Format rekordu zasobu (*format for holding data*) jest jednym z pięciu w grupie formatów MARC 21¹ i jednym z trzech wykorzystywanych w Polsce². Z dumą można powiedzieć, że wszystkie trzy znalazły zastosowanie i są tworzone w Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu.

Rekord bibliograficzny – od początku istnienia bazy komputerowej, jest on, bowiem podstawową jednostką zapisu katalogowego w zintegrowanym systemie bibliotecznym.

Rekord kartoteki haseł wzorcowych – od czerwca 2000 roku, po przystąpieniu BU do współtworzenia Centralnej Kartoteki Haseł Wzorcowych w Warszawie. Warto dodać, że do listopada 2002 jedynej w Poznaniu i Wielkopolsce.

Rekord zasobu – pracę nad tym typem rekordu rozpoczęto w 1999 roku, kiedy to opracowano w ogólnym zarysie sposób opisu książki wielotomowej w jednym rekordzie bibliograficznym z dołączeniem do niego opisu zestawu i zasobu.

Struktura rekordu zasobu w formacie MARC 21 składa się z: etykiety rekordu, tablicy adresów i pól danych. Dane wprowadzane do rekordu zasobu zgrupowane są w polach, te zaś identyfikowane są za pomocą trzyznakowych etykiet, zapisanych w tablicy adresów.

Nie będę omawiała rekordu zasobu przy pomocy tej struktury, ponieważ w systemie HORIZON została ona zastąpiona odpowiednimi nakładkami. Dla przykładu: informacje pozwalającą na zlokalizowanie opisywanego zasobu w formacie MARC 21 zapisujemy w polu 852, w HORIZONIE używamy do tego celu opis zestawu. Jeśli opisywany zasób gromadzony jest w bibliotece

¹ Pozostałe formaty to: format opisu dokumentów (bibliographic data), format rekordu kartoteki haseł wzorcowych (authority data), format rekordu symbolu klasyfikacyjnego (classification data), format rekordu danych faktograficznych (community information).

² Oprócz rekordu zasobu w Polsce wykorzystuje się tylko format opisu dokumentów i kartoteki haseł wzorcowych.

w wielu egzemplarzach/kompletach i przechowywany w różnych miejscach, konieczne jest wielokrotne wystąpienie pola 852 w HORIZONIE – wiele zestawów.

W niniejszym artykule pragnę opisać tworzenie rekordu zasobu dla wydawnictwa zwartej (nie czasopisma) w systemie HORIZON, bez wykazywania analogii z formatem MARC 21. Forma zastosowanych w HORIZONIE nakładek jest bardzo przejrzysta, prosta i co ważniejsze wygodna, pozwala pominąć MARCCOWSKĄ strukturę pól, podpól i wskaźników, ich wzajemnych relacji i powiązań. Ma ona swoje zalety, ale ma też wady. Podstawową wadą jest mało czytelne wyświetlanie informacji o zasobie w WebPACu. Mijmy nadzieję, że jest to kwestia odpowiedniego dopracowania kolejności wyświetlania tych informacji.

Rekord zasobu zawiera informacje o zasobie dokumentu, dla którego sporządzono rekord bibliograficzny. Mylnie definiowany jest rekord zasobu, jako opisanie książki wielotomowej w jednym rekordzie bibliograficznym! Taka definicja może stać się poprawna, gdy dodamy do niej: z dołączeniem rekordu zestawu i zasobu, ponieważ potocznie całość nazywamy rekordem zasobu. Występuje tu dwa razy stwierdzenie „rekord zasobu”, co może wydać się mylące, ale tylko początkowo. Gdy uświadomimy sobie, że mówiąc o rekordzie zasobu raz mamy na myśli całość naszych zabiegów, czyli rekord bibliograficzny + zestaw + zasób, a raz konkretne tomy wchodzące w skład książki wielotomowej, sytuacja staje się jasna. Postaram się ten problem zobrazować dokładniej w dalszej części artykułu.

Można by dyskutować nad poprawnością takiego stwierdzenia, ponieważ teoretycznie rekordem zasobu winniśmy nazywać, jak już wcześniej zostało powiedziane: informacje o zasobie dokumentu, dla którego utworzono rekord bibliograficzny. Jako taki, rekord zasobu sam nie może zaistnieć. Mówiąc, że książka została opisana przy pomocy rekordu zasobu mamy na myśli odpowiednio przygotowany rekord bibliograficzny, opis zestawu oraz zasobu.

Wracając do tematu opisu całości książki wielotomowej w jednym rekordzie – można to zrobić, ale tylko w sytuacjach wyjątkowych. Nie stosuje się tego rozwiązania zbyt często, głównie w związku z przyjętą przez Zespół Roboczy ds. ujednolicania zasad katalogowania³ regułą opisywania książek wielotomowych w osobnych rekordach bibliograficznych.

Książkę wielotomową można opisać w jednym rekordzie bibliograficznym, pod warunkiem, że **nie ma** ona więcej niż **5 tomów**, a poszczególne tomy nie mają zbyt wielu różnic, np. encyklopedia. Wtedy w podpolu \n pola 245 po-

³ działający przy projekcie NUKat.

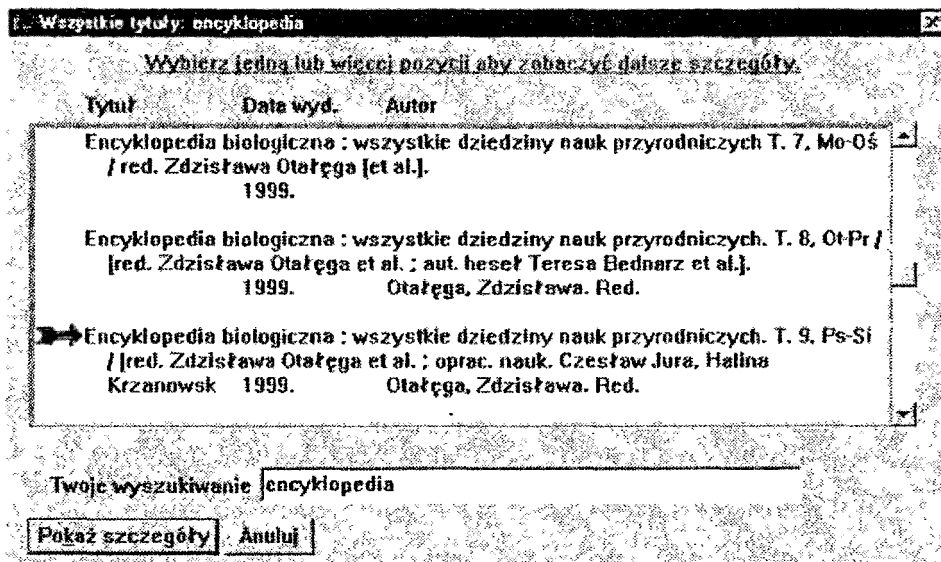
dajemy np. T. 1–3, w polu 300 3 t. (100 s.; 200 s.; 300 s.) a w polu 505 informację o zawartości: T. 1, A–H; T. 2, I–O; T. 3, P–Ž. Rekord ten nie jest w żadnym wypadku rekordem zasobu.

Korzyści płynące z zastosowania rekordu zasobu widoczne są szczególnie przy opisie encyklopedii, słowników itp. wydawnictw wielotomowych w znaczeniu dziesięcio- piętnastotomowych. Tworząc dla każdego tomu odrębny rekord bibliograficzny narażamy się (i indeks PACa⁴) na mnożenie pozycji. Co więcej, przy długim tytule całości książki wielotomowej, np. *Wielka ilustrowana encyklopedia powszechna wydawnictwa „Gutenberg”* numer i tytuł tomu nie mieszczą się na ekranie (w związku z ograniczoną ilością miejsc wyświetlanych w indeksie tytułowym) i czytelnik widzi tylko powtarzający się tytuł, bez interesujących go danych dotyczących numeru tomu i jego zawartości, co sprawia duże utrudnienie. Poza tym pojedyncze rekordy dla całej wielotomówki mogą zajmować kilka stron indeksu, w efekcie bardzo go rozciągają. W sytuacji, gdy biblioteka gromadzi kilka wydań tego samego tytułu, wiąże się to z utworzeniem dla każdego tomu nowego rekordu, co prowadzi do ponownego mnożenia pozycji w indeksie. Z czasem tak „zaśmiecony” indeks staje się zupełnie nieczytelny [ekran 1, 2].

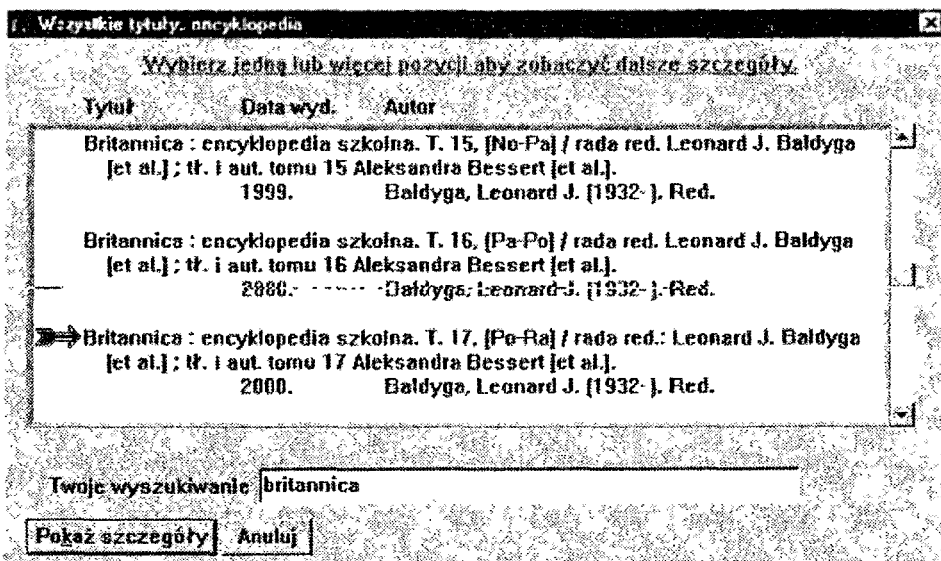
Myślę, że tak zilustrowane przykłady i wyobrażenie jak wyglądałby indeks bazy komputerowej gdyby podobnych przykładów było więcej najlepiej przekonuje nas o zasadności stosowania rekordów zasobu. Na szczęście w naszej bazie przykładów takich jest coraz mniej, głównie dzięki większej świadomości katalogerów i ciągłym melioracjom. Miałam nawet pewne problemy z dobraniem odpowiedniego przykładu, gdyż te, które byłyby bardziej sugestywne zostały już zmeliorowane.

Zajęcie się problemem opracowania rekordu zasobu dla wydawnictw zwartych stało się konieczne w sytuacji rozrastania się katalogu komputerowego BU. Zaczęto wprowadzać kolejne tomy czy inne wydania wielotomówek poprzez skopiowanie rekordu jednego z tomów i jego odpowiednie zmodyfikowanie. Z punktu widzenia katalogera było to bardzo wygodne rozwiązanie, nie możemy jednak zapominać komu katalog komputerowy ma służyć, a dla czytelnika wyszukiwanie stawało się coraz bardziej skomplikowane. Czytelnik musiał poszukać interesujący go tom, sprawdzić jego lokalizację i nie miał gwarancji, że następne tomy też tam się znajdują. Wyobraźmy sobie przeszukiwanie 32-tomowej encyklopedii *Britannica*. W zależności od umiejętności katalogera skatalogowanej w różny sposób, gdyż całość dzieli się na Micropaedię, Macropaedię, Propaedię i dwa tomy indeksów. Możliwe jest takie

⁴ Public Access Catalog.

ekran 1

ekran 2

potraktowanie tytułów tomów, które może spowodować „rozejście się” poszczególnych tomów w indeksie tytułowym. Nie muszę mówić o konsekwencjach. Przy zastosowaniu rekordu zasobu wystarczy odszukać interesujący nas tytuł, sprawdzić ile zestawów i gdzie biblioteka gromadzi oraz sprawdzić zasób – wszystko to w jednym miejscu.

Prace nad rekordem zasobu prowadzono w BU metodą „kolejnych przybliżeń”, często stosowaną w badaniach własnych, nie popartych doświadczeniami innych, a polegającą na kilku próbach podejścia do problemu, za każdym razem pełniejszych, i ciągłym doskonaleniu wyników. Podjęły się tego zadania: kierownik Oddziału Opracowania Zbiorów Nowych mgr Halina Baśńska i autorka artykułu.

Podstawową trudność stanowił brak wzorców. Nie było w tym okresie biblioteki wykorzystującej system komputerowy HORIZON, która by rekordy zasobu tworzyła i mogłaby podzielić się swoimi spostrzeżeniami, przynajmniej nie mieliśmy na ten temat informacji. Dopiero w lutym 2001 roku temat rekordu zasobu pojawił się na liście dyskusyjnej polskich bibliotek naukowych pracujących w systemie HORIZON⁵ i można stwierdzić, że głosy, które się na niej znalazły potwierdziły słuszność wprowadzonych w BU rozwiązań. Najbardziej upewnił nas w naszych poczynaniach list pani Elżbiety Barczewskiej z Biblioteki Instytutu Sztuki PAN w Warszawie⁶. Prawie wszystkie proponowane przez nią rozwiązania miały swoje zastosowanie w BU i zostały wypracowane zupełnie niezależnie. Uzupełniliśmy tylko odmienny kod typu daty w polu 008 i zaczęliśmy podawać datę wydania w zasobie. Dzięki temu, że od początku rekordem zasobu w BU zajmowała się jedna osoba możliwe było uzupełnienie o te dane wcześniej utworzonych rekordów. Do dnia dzisiejszego prowadzę listę wszystkich utworzonych przez siebie rekordów zasobu na wypadek ewentualnych uwag i możliwości wprowadzenia odpowiednich zmian.

Przy pomocy rekordu zasobu możemy opisać książkę wielotomową spełniającą następujące warunki:

1. Całość ma więcej niż 5 tomów,
2. Poszczególne tomy nie różnią się znacznie między sobą, tzn. nie mają tytułów indywidualnych, bądź tytuły te są zależne od tytułu całości,
3. Nie ma potrzeby tworzenia różnych haseł przedmiotowych dla poszczególnych tomów, tzn. całość książki wielotomowej można sklasyfikować używając wspólnych haseł.

Gdy wszystkie te warunki zostaną spełnione możemy skatalogować książkę posługując się rekordem zasobu.

Na początek tworzymy odpowiednio przygotowany rekord bibliograficzny dla całości książki wielotomowej. Różni się on od „zwykłego” rekordu kilkoma szczegółami. Zapisujemy w nim informacje wspólne dla całości wielotomówki, nie będzie tu więc numerów ISBN⁷ dla poszczególnych tomów **tylko** ISBN całości.

Pozostałe cechy charakterystyczne tego rekordu to:

1. W polu **008**
 - na pozycji 06 jako typ daty stosujemy symbol **m** ‘wiele dat’,

⁵ HORBIB-L@MAN.TORUN.PL

⁶ E. Barczewska: (2001.02.12). Re: Rekord zasobu. *Lista dyskusyjna polskich bibliotekarzy pracujących w systemie HORIZON*. [Online], tryb dostępu: e-mail: HORBIB-L@MAN.TORUN.PL [2001.02.12].

⁷ International Standard Book Number.

- na pozycji 07-10 podajemy datę początkową, czyli wydanego najwcześniej tomu.
- 2. W polu **245** w podpolu \n **T. 1-**, co ważne nie podajemy informacji o ostatnim tomie książki nawet po jej skompletowaniu, nie używamy też podpola \p dla tytułu tomu, gdyż informacje te podamy w zasobie.
- 3. W polu **260** w podpolu \c należy podać datę najwcześniej wydanego tomu z kreską poziomą, sugerując kontynuację, np. **2000-**.
- 4. W polu **300** w \a **Wol.**

Danych tych nie uzupełnia się nawet po skompletowaniu całości książki wielotomowej. Mówią o tym ustalenia grupy roboczej ds. ujednolicania zasad katalogowania dostępne na stronie NUKat <http://www.nukat.edu.pl/nukat/index.html> w dziale współpraca – ustalenia. Publikowane są tam wszystkie ustalenia tej grupy.

Pozostałe pola stałej i zmiennej długości wypełniamy tak jak przy tworzeniu rekordu bibliograficznego dla książki jednotomowej. Jeżeli w trakcie wydawania książki zmieni się redaktor lub miejsce wydania czy wydawca, możemy takie informacje zapisać w polu uwag.

Przykłady:

500 \a Od t. 6 pod red. Jana Kowalskiego.

500 \a Od t. 8 miejsce wydania i wydawca: Warszawa : Państw. Wydaw. Naukowe.

W efekcie otrzymujemy odpowiednio przygotowany rekord bibliograficzny [ekran 3].

Słownikowy		Utworzony 99-05-27		Aktualiz. 03-03-14	
Pole	Ws. Tekst	egzemplarze dowiezane 7			
LDR	00987caa 2200265 i 4500				
001	tn99000900				
008	990920m1935 IIIII I IIII00III polII				
020	# 8386301015				
040	# POZN U/BU PM c POZN U/BU PM d POZN U/BU AC				
041	0 # pol				
245	00 # Polski słownik biograficzny. # T. 1 - I c [kom. red. Władysław Konopczyński [red. gł.] et al.].				
260	# Kraków : # nakł. Polskiej Akademii Umiejętności, c 1935-.				
300	# Wol. ; c 30 cm.				
500	# Od t. 5 przewodn. kom. red. Kazimierz Lepszy.				
500	# Od t. 11 red. naczelny Emanuel Rostworowski.				
500	# Od t. 33 red. naczelny Henryk Markiewicz.				
651	0 # Polska x biografie x słowniki.				
700	1 # Markiewicz, Henryk d [1922-]. c Red.				
700	1 # Rostworowski, Emanuel d [1923-1989]. c Red.				
700	1 # Lepszy, Kazimierz d [1904-1964]. c Red.				
700	1 # Konopczyński, Władysław d [1880-1952]. c Red.				
920	# 83-86301-01-5				
990	# BU200207AJrk				
998	# BU200007ACak				
998	# BU200103JLrp				

Pole LDR Nagłówek (Obowiązkowy)
Podpole

Zamknij	Zasłużonej	Edycja	Status	Zresetuj
---------	------------	--------	--------	----------

ekran 3

Do tak utworzonego rekordu bibliograficznego dołączymy informacje o zestawie i zasobie. Jeżeli to my dołączamy pierwszy zestaw do rekordu zasobu, w dolnym menu nie mamy jeszcze przycisku 'zestawy' tylko przycisk 'pozycje'. Rozwijamy górne menu 'opis' i tam wybieramy opcję 'zestawy'. Otworzy nam się pusty ekran, jako, że wprowadzamy pierwszy zestaw. Przyciskiem 'nowy' edytujemy ekran, do którego należy wpisać odpowiednie informacje o zestawie.

W tym miejscu warto zwrócić uwagę na istotę zestawu. Zestawem jest komplet książki wielotomowej. Komplet nie w znaczeniu – całość! Nie musi to być kompletna książka wielotomowa a tylko ta jej część, której jesteśmy posiadaczami. Komplet/zestaw w znaczeniu tych tomów, które gromadzimy w bibliotece i przechowujemy w konkretnym miejscu. Np. biblioteka kupuje po kilka egzemplarzy encyklopedii i udostępnia jeden zestaw/komplet w czytelni ogólnej, drugi w czytelni zbiorów specjalnych, trzeci stanowi księgozbiór podręczny oddziału opracowania zbiorów zwartych a dwa przechowywane są w magazynie. W sumie biblioteka posiada pięć zestawów tej encyklopedii. Tak należy rozumieć pojęcie zestawu.

Na ekranie opisu zestawu wypełniamy pola:

- **Opis** – tytuł książki.
- **Język** – zostawiamy polski.
- **Lokalizacja** – wybieramy z kodów lokalizację zestawu (Biblioteka Uniwersytecka, biblioteki zakładowe).
- **Kolekcja** – wybieramy z kodów miejsce przechowywania/udostępniania zestawu (czytelnie, księgozbiory podręczne oddziałów, magazyn itp.).
- **Sygnatura** – w tym polu możemy podać jedynie sygnaturę **wspólną(!)** dla całego zestawu, np., gdy książka stoi w czytelni pod określoną sygnaturą miejsca możemy ją tu podać, będzie widoczna już na ekranie zestawu a nie tylko przy egzemplarzu. Jeśli każdy tom ma własną sygnaturę musimy w to pole wpisać 'x' gdyż system nie pozwoli nam zachować informacji bez wypełnienia tego pola.
- **Typ nośnika** – wybieramy z kodów MultVolt.
- „Ptaszkujemy” zasób.

Zachowujemy tak przygotowane informacje o zestawie [ekran 4].

Jeśli dysponujemy kolejnym zestawem, przy pomocy przycisku 'nowy' otrzymujemy następny, pusty ekran dla nowego zestawu. Wypełniamy go analogicznie. Jeśli zauważymy jakiś błąd w informacjach o zestawie możemy je ponownie wyedytować zaznaczając interesujący nas zestaw i klikając przycisk 'edycja'.

Prawidłowo wypełnione informacje o zestawie/zestawach dają nam w efekcie taki poniżej zaprezentowany ekran [ekran 5].

Edycja: Rekordy zestawów

Opis nr 217442 Systemowy nr rekordu zestawu 6906

Opis Herbarz szlachty śląskiej polski

Lokalizacja BU-UAM Biblioteka UAM Kody

Kolekcja BUBC2K Księgozbiór Czytelnik Nauk Historycznych i Gazeł Kody

Sygnatura H V /5-Sęsk Bibliot. nr zestawu

Typ nośnika MultVol Zestaw wielotomowy Kody

Zasób ☒ Egzempl. dla personelu ☐ Nr wyd. ciągłego 10084

Uwaga

Lok. wyd. ciągłego Kody

Zamknij Zachowaj Poprzednia strona Następna strona strona 1 z 1

ekran 4

Wykaz: Rekordy zestawów dla opisu nr 21744

	Zest. nr	Lokalizacja	Kolekcja	Sygnatura	Ilość
1.	BU-UAM	BUJGks	x		0
2.	BU-UAM	BUBC1K	x		47
3.	BU-UAM	BUZSRp	x		44
4.	HAUAM	HA_E	x		44
5.	HAUAM	HA_E	x		80
6.	HAUAM	HA_E	x		76
7.	BU-UAM	BUJGks	x		26

Wybór: _____

Ogółem: 7

EdycjaNowySortuj...Wyświetl...ZasóbEgzemplarze

ekran 5

Widoczne są informacje, ile zestawów biblioteka posiada i gdzie je przechowuje. W kolumnie ilość widoczna jest liczba przyłączonych do zestawu egzemplarzy.

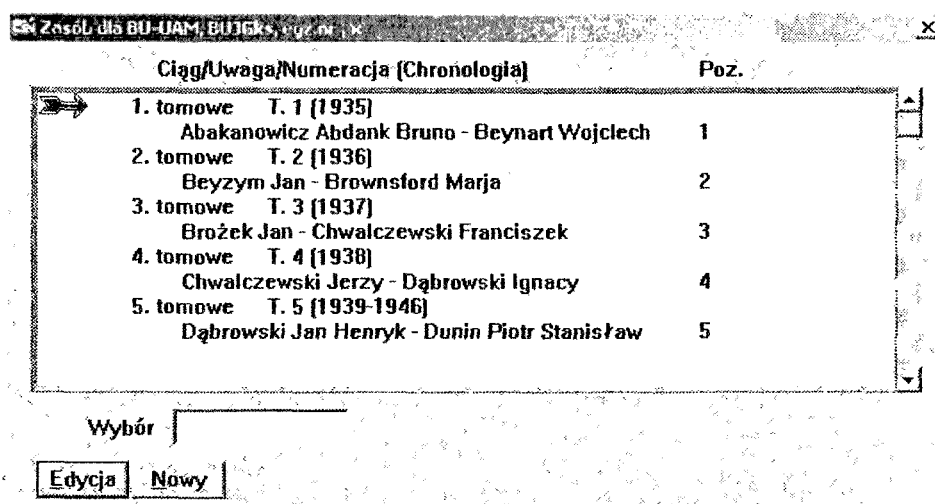
Po tak przygotowanym zestawie możemy przystąpić do zapisania informacji o zasobie, jakim dysponujemy w ramach danego zestawu. Po raz drugi pojawia się sformułowanie 'zasób'. Dopiero teraz mamy do czynienia z zasobem w pełnym tego słowa znaczeniu. Do tej pory poczyniliśmy kroki przygotowujące nas do poinformowania czytelnika o faktycznym zasobie książki opisanej w rekordzie bibliograficznym, tzn. ile i jakie tomy biblioteka posiada. Poprzez zasób informujemy, jakie tytuły noszą poszczególne tomy i kiedy zostały wydane. Tak więc, z dolnego menu wybieramy 'zasób' uzyskując pusty ekran, w danym zestawie nie ma do tej pory ani jednego tomu. Przycisk 'nowy' otworzy nam ekran niezbędnych informacji o tomie. Wypełniamy go następująco:

- **Poz.** – (pozycja) podajemy numer przyłączenia, tzn. ustalamy kolejność wyświetlania. Np. gdy jako pierwszy biblioteka zakupuje tom 3 i od niego zaczyna gromadzić wielotomówkę to dla nas jest to pierwsza pozycja którą wprowadzamy. Jeśli uzupełnimy nasz zbiór o tom pierwszy, wybierzemy zasób, edytujemy nowy ekran zasobu i podajemy w pozycji wartość 1, ponieważ t. 1 ma się wyświetlać przed t. 3. Na ekranie informacyjnym tomu 3 'pozycja' automatycznie zmienia wartość na 2. Jak bardzo ważną jest możliwość numeracji kolejności przyłączenia przekonujemy się gdy w trakcie wydawania książki wielotomowej (np. po wydaniu 6 tomów) ukazuje się np. część druga tomu pierwszego. Dopisując taki tom do zasobu w polu poz. podajemy 2, co spowoduje, że tom ten wyświetli się po t. 1. W dalszych tomach wartość 'poz.' zmieni się automatycznie.
 - **Numer. wolna** – (numeracja wolna) oznaczenie i numer tomu. Np. T. 1 lub T. 3, cz. 1 lub Bd. 9, T. 3 lub Bd. 10, Lfg. 8 lub Vol. 13 itd. Najbardziej istotne jest to, że musimy zapisać tom w takiej formie jaką posiadamy, tzn., jeśli książka wydawana jest w zeszytach, ale my mamy skompletowany, oprawiony tom musimy go w tej formie podać, tzn. napisać numer tomu a nie poszczególnych zeszytów. Aby dane zawarte w rekordzie zasobu były spójne ilość tomów musi równać się ilości egzemplarzy w zasobie.
 - **Chronol. wolna** – (chronologia wolna) data wydania tomu.
 - **Uwaga** – tytuł tomu.
 - **Ciąg** – wybieramy z kodów lub wpisujemy 'tomowe'.
- Ostatnie okno pozostawiamy niewypełnione [ekran 6].

Poz.	1
Numer. wolna	T. 1
Chronol. wolna	1935
Uwaga	Abakanowicz Abdank Bruno - Beynart Wojciech
Ciąg	tomowe
Uwaga wewn.	

ekran 6

Zachowujemy tak wprowadzone dane a ekran zamykamy. Każdy kolejny tom wprowadzamy stosując przycisk 'nowy' i postępujemy analogicznie. Każdy zapis możemy korygować poprzez 'edycję' zaznaczonego tomu [ekran 7].

ekran 7

W ostatniej kolumnie widoczna jest kolejność przyłączenia.

W związku z tym, że zawartość zestawu wyświetlana jest czytelnikowi bezpośrednio po rekordzie bibliograficznym dla niego utworzonym, a w sytuacji, gdy biblioteka posiada wiele zestawów i wydawnictwo jest np. 20-tomowe, ekran ten byłby niezmiernie długi, przyjęliśmy następujące założenie. „Rozpisujemy” na pojedyncze tomy tylko pierwszy zasób, kolejne kumulujemy, tzn. na ekranie zasobu zapisujemy w odpowiednich polach np. T. 1–20, 1998–2002, A–Ż itp. Czytelnik zostaje poinformowany o ilości zestawów i miejscu ich przechowywania jak również o ich zawartości, natomiast dokładny spis tomów wyszczególniony jest tylko w jednym zasobie.

Z poziomu zestawu możemy przystąpić do tworzenia rekordów egzemplarza.

Na ekranie rekordu egzemplarza wypełniamy pola:

- Rodzaj pozycji – wybieramy z kodów odpowiedni dla danej pozycji sposób udostępniania.
- Kod paskowy poz. – wczytujemy kod, który przypisany jest do danego tomu.
- Lokalizacja – wybieramy z kodów (Biblioteka Uniwersytecka, biblioteki zakładowe).
- Kolekcja – wybieramy z kodów miejsce przechowywania/udostępniania zestawu.
- Sygnatura – wpisujemy indywidualną sygnaturę danego tomu (w Bibliotece Uniwersyteckiej jest ona tożsama z numerem, pod którym dany tom został zainwentaryzowany).

- Nr inwentarzowy – wykorzystujemy to pole dla wpisania sygnatury **wspólnej** inaczej znaku miejsca danego tomu np. w czytelni lub księgozbiorze podręcznym pracowni.
- Źródło – podajemy nr akcesji (rok – komórka wprowadzająca dzieło – nr rachunku lub dowodu wpływu).
- Cena – cena zakupu lub szacunkowa wartość egzemplarza w odniesieniu do wydawnictw przekazanych w ramach egzemplarza obowiązkowego.
- Status – określamy czy książka może być udostępniana wyłącznie w czytelni, czy można wypożyczać ją na zewnątrz.
- Egzemplarz – podajemy nr tomu (określenie tomu musi być takie samo jak w zasobie).
- Uwagi – wykorzystujemy to okno do odnotowania cech charakterystycznych dla konkretnego egzemplarza (istotne dedykacje, defekty itp.) [ekran 8].

Edycja: Pozycja do opisu bibl. 160654					X
Poz. nr	423422	Aktualiz.	2001-12-13		
Rodz. pozycji	NW	Nie wypożyczane		Kody	
Kod paskowy poz.	BG0082670				
Lokalizacja	BU-UAM	Biblioteka UAM		Kody	
Kolekcja	BUBC1K	Księgozbiór Czytelni Ogólnej		Kody	
Sygnatura	1510937 III	Nr inw.		177	
Źródło	99 ca 8	Cena	95,00	Status	nm
Egzemplarz	T. 7				
Uwaga					

Zamknij Zechowaj Poprzednia strona Następna strona strona 1 z 3

ekran 8

Dzięki takiemu opisowi egzemplarza czytelnik wyszukując interesujący go tom znajduje jednocześnie jego sygnaturę. Jest to szczególnie ważne w odniesieniu do nowych wpływów (od roku 1999) inwentaryzowanych komputerowo i posiadających w pełni indywidualne sygnatury (a niekoniecznie wspólny znak miejsca – sygnaturę **wspólną**) [ekran 9, 10].

Egzemplarze powiązane są z zestawem a nie z zasobem!

Tak w ogólnym zarysie wygląda tworzenie rekordów zasobu w Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu.

Oprócz tworzenia nowych, cały czas mamy jeszcze do czynienia z meliorowaniem błędnych rekordów. Jest to bardzo istotny problem, ponieważ melioracja związana jest z dużo większym nakładem czasu niż tworzenie nowego

Wykaz: Pozycje do opisu bibliograficznego: 160554 Rekord z datą: 1998

Lokal./Nr inw./Kolekcja/Uwagi/Kod paskowy/Egz.	Sygnatura
6. BU-UAM BUBC1K BG0117527 1 /77 T. 6	1506508 III /6
7. BU-UAM BUBC1K BG0082670 1 /77 T. 7	1510887 III

Wybór Ogółem: 7

Edycja Nowy Sortuj... Wyświetl... Status szczegółowo Tworzenie grupowe

ekran 9

Wykaz: Pozycje do opisu bibliograficznego: 060302 Rekord z datą: 1998

Lokal./Nr inw./Kolekcja/Uwagi/Kod paskowy/Egz.	Sygnatura
1. BU-UAM MGK BG0060958 x T. 26	1510936 III
2. BU-UAM MGK BG0096974 x T. 27	1510937 III

Wybór Ogółem: 2

Edycja Nowy Sortuj... Wyświetl... Status szczegółowo Tworzenie grupowe

ekran 10

rekordu. Najczęściej polega ona na utworzeniu nowego rekordu bibliograficznego, zestawu i zasobu dla wydawnictwa opisanego w pojedynczych rekordach. Oprócz tego musimy rozdzielić informacje zawarte w tychże rekordach na poszczególne zestawy, skompletować dla nich zasoby i „przenieść” do nich egzemplarze. Dopiero po prawidłowym wykonaniu tych czynności możliwe jest usunięcie błędnych i zbędnych już rekordów bibliograficznych.

Zdarzają się też melioracje związane z błędnymi zestawami czy ich rozproszaniem. Melioracje zawsze nastroją sporo trudności. Nie można błędnych rekordów usunąć, ponieważ mają dowiązane pozycje; nie zawsze zasoby są pełne, najpierw należy zebrać informacje o zasobie danego zestawu; poza tym często kilka bibliotek zdąży podłączyć swoje egzemplarze do rekordu, co jeszcze bardziej komplikuje sytuację.

Kolejnym ważnym problemem jest aktualizowanie danych danymi z zestawu. Jeśli w przypadku danych o egzemplarzu i zestawie sygnatura ozna-

cza dwie różne rzeczy, a może tak być, jednym przyciskiem możemy zniszczyć całą naszą wcześniejszą pracę. A mianowicie, w przypadku, gdy po dodaniu do zestawu egzemplarzy zechcemy zmienić bądź dodać do niego informację o sygnaturze a spełniony jest wyżej wspomniany warunek, w żadnym wypadku **nie należy aktualizować danych danymi z zestawu** – a właśnie o to komputer nas zapyta. Jeśli przez przypadek te dane zaktualizujemy w rekordach egzemplarza pozycję 'sygnatura' system zastąpi nam informacją o sygnaturze zestawu. W przypadku, gdy w tym miejscu wcześniej podaliśmy numer inwentarzowy i w innym miejscu nie był on powtarzany zniknie on bezpowrotnie.

Początkowo rekordy zasobu tworzone tylko w BU. W sytuacji, gdy biblioteki zakładowe zaczęły w coraz większym stopniu katalogować swoje zbiory, a dla wydawnictw wielotomowych tworzyć odrębne rekordy, co zmuszało nas do ciągłych melioracji, zaistniała potrzeba rozszerzenia tej działalności. Bibliotekarze bibliotek zakładowych na cyklu spotkań zostali poinformowani o metodyce sporządzania tego typu rekordów. Oprócz bibliotekarzy bibliotek zakładowych rekordy zasobu tworzą: jedna osoba katalogująca zbiory Czytelni Niemieckiej (9 rekordów na łączną ilość 140 woluminów), jedna Czytelni Zbiorów Specjalnych (3 rekordy 30 woluminów) i jedna w Oddziale Opracowania Zbiorów Nowych (na koniec listopada 2002 r. 120 rekordów zasobu o łącznej ilości tomów ok. 1800).

Po trzech latach prac nad rekordem zasobu w BU mogę powiedzieć, że świetnie zdaje on egzamin w katalogu komputerowym; pozwala na czytelne prezentowanie całości książki wielotomowej; informowanie o ilości posiadanych zestawów (w BU i bibliotekach sieci) i ich zasobach; ułatwia wyszukiwanie; nie „rozciąga” indeksów tytułowych a także uniemożliwia rozproszenie zestawów (pomyłkowe posłanie tomu do innej kolekcji). Rekord zasobu doskonale spełnia warunki utrzymania spójności danych. Jeśli w egzemplarzu podana jest informacja o lokalizacji, która nie odpowiada żadnemu zestawowi, a dodatkowo widoczna jest luka w jakimś zestawie, można ją skorygować, co uniemożliwi zdekompletowanie zestawu.

Rekord zasobu służy nam już od dłuższego czasu i przechodził wiele przeobrażeń zanim wypracowaliśmy jego ostateczny kształt. Z pewnością jest jeszcze wiele możliwości udoskonalenia tego typu rekordu, cały czas nad tym pracujemy i jesteśmy otwarci na propozycje. Można jednak stwierdzić, że ten stan naszej wiedzy też jest satysfakcjonujący.

Autorka pragnie podziękować Pani mgr Halinie Basińskiej za pomoc i konsultacje w kwestii wypełniania rekordu egzemplarza.

Literatura

- Elżbieta Barczewska: (2001.02.12). Re: Rekord zasobu. *Lista dyskusyjna polskich bibliotekarzy pracujących w systemie HORIZON*. [Online], tryb dostępu: e-mail: HORBIB-L@MAN.TORUN.PL [2001.02.12].
- Ewa Chrzan, Andrzej Padziński: *Format MARC 21 rekordu zasobu*, Warszawa, Wydaw. SBP, 2001.
- MARC 21 concise format for holding data* [Dokument elektroniczny] / Library of Congress Network Development and MARC Standard Office. Dane tekstowe. [Online], tryb dostępu: <http://www.loc.gov/marc> [2002.11.10].
- Rekord bibliograficzny dla książki wielotomowej: ustalenia grupy roboczej ds. ujednolicania zasad katalogowania z dn. 29 stycznia 2001 r.* [Dokument elektroniczny]. Dane tekstowe. [Online], tryb dostępu: <http://www.nukat.edu.pl/nukat/index.html> [2002.11.22].

on-line catalogue), access to subscribed electronic publications or databases (national bibliographies and specialized bibliographies). The survey aimed to identify the requirements of the user and to establish good and bad points of the Library's services, and to identify whether the offer met the expectations of the University's academic and research community and whether the services were properly distributed and offered. The introductory part of the article describes the 3-part inquiry sheet, which included: personal data of the respondent, the list of 11 library services, and the list of the itemized needs selected by the user (22 in all). The way the data were processed by the Libra software is discussed. Part Two, entitled "Pleased and displeased users" analyses the level of the satisfaction of the services offered by the Library using a five degree scale. Part Three, "The needs of the surveyed users", presents a juxtaposition of users' preferences in relation to the faculty they attend, to their advancement in the courses, frequency of use, etc. The results of the survey that was conducted in the academic year 2001/2002 are compared to the results given in the report presented by the Institute of Sociology and commissioned by the vice-chancellor (Rector) of the University.

Krystyna Hudzik: Changes in the organizational structure of research and university libraries in Germany – is it worth copying the scheme?

The article has a dual aim of presenting restructuring processes that are currently taking place in German university libraries and of trying to answer whether it is feasible and needed to introduce similar changes in their Polish counterparts. Changes in the organization of the library system have a tendency towards its greater unity and centralization. The traditional double track character of the system, i.e. the existence of a central library and a network of faculty, branch or institute libraries, has widely been recognized as less effective than uniform systems. The restructuring and streamlining have then been based on a compression of the system into a more homogeneous unity that can, in a more complementary way, facilitate access to literature within the whole of the University. This model of the so-called "flattened structure" enables to introduce modern, state-of-the-art managing methods. Integrated library systems have made it possible to combine the work of acquisition and preparation departments into one controllable unit. The organization of the department that has been integrated in such a way is based on team work in subject task groups appointed according to relevant spheres of learning or branches of science. To learn from the German experience in this matter seems to be particularly practicable in relation to subject specialists, whose position within Polish library structure is, however, hard to be clearly defined. Nevertheless, their existence is necessary if we are to implement and develop the idea of the "glass library" that, as a servicing institution, has to be transparent to the user and thus should shed the anonymity of the invisible background of the library work.

Małgorzata Praczyk-Jędrzejczak: Resource record in book preparation within the HORIZON integrated library system and its application at Poznań University Library

The article analyses formal preparation procedures for multi-volume publications with the application of the resource record. The structure of a record in MARC 21 format is not discussed, but its adaptation to the HORIZON system is fully described. The article presents the solutions adopted by Poznań University Library and focuses on: the conditions that must be fulfilled for a multi-volume item to be processed in the resource record in its library preparation and the advantages of its applications. The procedure is described "step by step" and, additionally, illustrated with screen shots of appropriate stages of the preparation.